

# Ismerik a Romani Divat Stúdiót?

Bemutatja Varga Erika

– Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány „Szövetkezz! 2007” címen hirdetett a hátrányos helyzetű emberek számára munkahelyteremtő programot. A Romani Divat Stúdió sikeres pályázatot nyújtott be s megkezdhette az abban foglaltak megvalósítását. Mik voltak az előzmények? Milyen előnyei lehetnek a szövetkezeti formának?

– A projekt gyakorlati része több mint másfél éves előkészítő munka után idén februárban indult el. 2007 elejétől az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány képzéssorozatán, a szociális gazdaságot támogató programjain, a témával foglalkozó különböző tréningeken, rendezvényeken, konzultációkon készültünk fel az indulásra. Így ismerkedtem meg a szociális gazdaság elméletével, nyugat-európai formáival, irányzataival, működő projektekkel, va-

lamint a szövetkezeti mozgalommal, s azon belül a szociális szövetkezetekkel, a bennük rejlő lehetőségekkel. Rendkívül fontosnak tartom, hogy programunk megvalósulásával tartósan munkanélküli személyek jutnak hosszú távú munkához.

A szociális szövetkezet megítélésem szerint a legmegfelelőbb szervezeti forma ahhoz, hogy az egyéni hátrányok és nehézségek ellenére megnyugtatóan biztosítsa egy alkotó munkacsoport létrejöttét, jogi és működési feltételeit.

– Kik alkotják a szövetkezetet, milyen szempontból minősülnek hátrányos helyzetűnek?

– Alapító tagjaink a tevékenységhez szükséges szakirányú végzettséggel rendelkező munkanélkü-



li szakemberek, akik közül a roma származásúak egyrészt maguk is érintettek a szövetkezet céljainak megvalósításában, másrészt jól ismerik a saját közösségük által megélt társadalmi, kulturális problémákat. A nem roma származású alapító tagok pedig sorstársaik a tartós munkanélküliségben, a hátrányos nemi megkülönböztetésben, a társadalmi elszigeteltségben, a kényszerű szellemi alulteljesítésben, egyéni értékeik elfojtásában.

– *Honnan az ötlet, hogy a Stúdió éppen cigány stílusú ruhák tervezésébe kezd?*

– Magam is roma származású vagyok. Azt vettem észre, hogy nagyon nehéz helyzetbe kerülünk akkor, amikor saját viseleti-kulturális elvárásainkat akarjuk megvalósítani, hiszen nincsenek olyan termékek, amelyek ezeknek az igényeknek megfelelnek. Már középiskolás koromban, ötvöstanuló éveim alatt megszületett bennem az egyedi tervezésű, kifejezetten romáknak szánt ékszereket készítő műhely gondolata, amely végre a választás lehetőségét kínálná egy alapkészlet és egy katalógus elkészítésével. Ezt kezdtem megvalósítani, s gondoltam tovább a Romani Divat Stúdió keretein belül. Kiszolgálni azt az igényt, amely a hagyományok követése mellett szeretne megfelelni a mai kor elvárásainak is – ez a célom, ez a célunk.

– *A cigány népviselet éppúgy kihalófélben van, mint a magyar?*

– Inkább azt mondanám, hogy átalakulóban van. A romák eléggé jól felismerhető és beazonosítható öltözködési szokást alakítottak ki, amelynek nagyon is megvannak a stílusjegyei, s a formán kívül tartalmi üzeneteket közvetít (az életörömet, a vidámságot, a nőiességet vagy férfiasságot, a titokzatosságot, az eleganciát, a nagyvonalúságot stb.). A különböző cigány és romani csoportok esetében más a viselet jelentése, jelentősége és a hozzájuk való kötődés is. Saját csoportomon, az oláh cigányságon belül, az öltözködési hagyományok, a főbb szabályok megmaradtak, csupán kissé más formát kaptak. Még ma is rendkívül erőteljes, a tradíciókat magán viselő, jellegzetes stílusról beszélhetünk. Meggyőződésem, hogy ha nem is látjuk a ruha viselőjét, csak magát az öltözéket – mivel jellegzetes stílusjegyei árulkodók – egyértelműen meghatározható, hogy az roma vagy nem roma.

– *Milyen célközönségnek készülnek a cigány stílusú öltözetek: hölgyeknek, uraknak, fiataloknak, idősebbeknek? Hétköznapi használatra szánt is lesz, vagy csak alkalmi viselet és kiegészítő a kínálatban?*

– Hagyomány és korszerűség, ez a két fő jellemzőnk, amit a tavaszi divatbemutatókon is bizonyítottunk. Termékválasztékunk sokszínű: egy női-, és gyermekruházati alapkollekcióval, valamint egy nőknek, férfiaknak és gyermeknek összeállított kiegészítő- és ékszerkollekcióval indultunk. A tervezési folyamat – amelybe iparművészeket is bevontunk

– fontos része az egyedi, kézműves jelleg érzékelte-  
tése. Tevékenységünket egyedi, személyre szabott ruhák, kiegészítők és ékszerek tervezésével, elkészítésével, valamint a meglévő – a vásárló által hozott, vagy nálunk vásárolt – termékek átalakításával, méretre igazításával tettük teljesebbé. A hétköznapiakra és a roma közösségekben nagy jelentőségű családi ünnepekre (kéretésre, esküvőre, keresztelőre, temetésre) egyaránt tervezünk és készítünk viseleteket.

– *A különböző cigány csoportok eltérő hagyományaira, szokásaira is tekintettel vannak? Nem ellentétes ezekkel, ha cigány nők részére nadrágot is terveznek?*

– Természetesen már a gyűjtőmunkánk során is nagy hangsúlyt fektettünk az eltérő motívumok és a viselettel kapcsolatos szokások feltérképezésére. Igyekszünk minden igényt kielégíteni, így nem is mellőzhető ezekre az odafigyelés. A választás joga mindenkit megillet, így a roma nőket is. Nadrágot egyébként ma is viselnek cigány nők, sokuk közösségében ez teljességgel megengedhető. Hozzáteszem, hogy az egyik legizgalmasabb ruhadarab pont a nadrág. Sok lehetőséget látok benne.

– *Milyen érvekkel lehetne egy külvárosi telepen élő cigány családot meggyőzni arról, hogy a Stúdió termékeiből vásároljon?*

– Az érv maga a termék. Amiket látni fognak azok reményeink szerint önmagukért beszélnek. Érezni fogják, hogy mindez róluk és nekik szól. Ha tetszik, akkor vásárolni fognak. Ez ilyen egyszerű! Természetesen a kedvező döntést a széles, de igényes termékkínálatunk és a célzott árpolitikánk is elősegítheti.

– *És, ha egy magyar érdeklődőt kellene meggyőzni?*

– Az általunk tervezett viseletek között a roma mellett a magyar népművészeti kincsre is támaszkodnak. Termékeink a két kultúra egymás mellett élését, egymás kiegészítését, egymás segítségét, egymásból való építkezését is megjelenítik. Nagyon bírom abban, hogy kínálatunkban a romák és nem romák egyaránt megtalálják a számukra kedves darabokat. Olyan divatot szeretnénk teremteni, amelyet a magyarok is szívesen magukénak mondhatnak. Ezzel szolgálhatjuk ugyanis leginkább a roma kultúra népszerűsítését, a roma kultúra presztízsének emelését, amelyet szándékaink szerint szövetkeztünk egységes PR- és marketing-stratégiája is felerősít majd.

– *A ruhatervezéstől az értékesítésig minden munkafázist a Szövetkezet végez?*

– Igen. A program több egymásra épülő, illetve egymást kiegészítő tevékenységből áll: egyrészt egy kreatív tervező műhelyből, másrészt egy varrodából, ahol elkészülnek a ruhák és kiegészítők, az egyedi, zsúrizett iparművész termékek. Van egy ötvösműhelyünk is, amelyben az ékszerek születnek. A betanulást követően munkatársaink otthonában, csa-

ládi környezetükben is készülnek majd termékeink, mivel alapító tagjainknak rugalmas a munkaideje. Erre mindegyiküknek szüksége is van, hiszen valamennyien nők – ketten anyukák is –, így egyszerre két „főállásban” kell helytállniuk. Ezért biztosítunk lehetőséget az otthon végezhető munkára is.

– Varga Erika eddig a cigány gyermekeknek és a velük foglalkozó pedagógusoknak szánt újság, a Glinda szerkesztőjeként volt ismertes. A szövetkezet vezetése, most valami egészen más irány...

– Sok-sok éve foglalkozom a közösséget érintő kulturális és oktatási kérdésekkel: valóban a Glinda főszerkesztője vagyok. Kéthavonta megjelenő gyermek- és ifjúsági magazinunkban munkatársaimmal népszerű témákat (történelem, nyelv, irodalom, képzőművészet, zene) dolgozunk fel. Az irány ugyanaz: értékmegőrzés, az ismeretek átadása, közvetítése. Ez az, ami érdek, ami inspirál, ami megmozgat és feladatot, kihívást jelent. Egy olyan gazdag kultúra részese vagyok, amit sajnos még nagyon kevesen ismernek. Szeretném, ha ez megváltozna!

– Sok sikert kívánunk hozzá!



## PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Amaro Trajo Életünk Roma Kultúráért Alapítvány a Romani Divat Stúdió Szövetkezettel együttműködve, a Norvég Civil Támogatási Alap által kiírt pályázat keretében nyert összegből a nyári szünetben ingyenes képzést indít, valamint ötletpályázatot hirdet középiskolás diákok és fiatalok számára az alábbi témakörben.

### Hagyomány és korszerűség

A gyakorlati jellegű kreatív képzés célja, hogy a jelentkező fiatalok a képzés során – szakértők közreműködésével és segítségével – olyan divattermékeket (ruhákat, kiegészítőket, ékszereket, használati tárgyakat) tervezzenek, amelyek hagyományos roma mesterségeken, illetve roma motívumokon és színvilágon alapulnak. A képzésnek – mely egy vizsgamunka elkészítésével zárul – része, hogy a fiatalok saját otthonukban, szűkebb, vagy tágabb környezetükben kutatómunkát folytassanak, egy-egy hagyományos roma motívumot, forma- vagy színvilágot magán hordozó tárgynak a képzésen való bemutatásával ötleteket merítsenek az általuk elkészített terv megalkotásához, ösztönözve a többi résztvevőt is.

Ruhák, ékszerek, valamint lakberendezési tárgyak tervezésével foglalkozó (egyaránt hat alkalomból álló) tematikus képzések látogatására biztosítunk lehetőséget. A képzésen elkészült vizsgamunkákat a Romani Divat Stúdió ez év őszén az Iparművészeti Múzeumban zajló nagyszabású divatbemutatóján felvonultatja.

### Élő hagyomány kreatív ötletpályázat

A fenti kiírók nyilvános ötletpályázatot hirdetnek olyan divattermékek (ruhák, kiegészítők, ékszerek, használati tárgyak) tervezésére, amelyek hagyományos roma mesterségeken, illetve roma motívumokon, színvilágon alapulnak.

Az ötletpályázaton csak egyedi, önálló ötleten alapuló tervekkel lehet pályázni, melyek a roma hagyomány valamely elemét magukon hordozzák, ugyanakkor modern, „trendi”, hordható és új értéket hoznak létre. Olyan terveket várunk, amelyek vagy motívumukban, vagy szín-, illetve formavilágukban felidézik a hagyományos magyar roma viseletet.

A pályázati tervek készítéséhez, az ötletmerítéshez felhasználható az Alapítvány fotógyűjteménye, amely együttműködő partnerének honlapján ([www.romanidesign.hu](http://www.romanidesign.hu)) érhető el. Természetesen a saját gyűjtésű roma motívumok, használati tárgyak és személyes élmények is felhasználhatók.

A beérkezett terveket közismert iparművészekből, formatervezőkből, valamint a roma kultúrát jól ismerő képzőművészekből álló bírálóbizottság fogja értékelni. A legjobbnak ítélt terveket az alkotókkal történő kapcsolatfelvételt követően a Romani Divat Stúdió elkészíti, majd ez év őszén az Iparművészeti Múzeumban egy nagyszabású divatbemutatón ismerteti, felvonultatja.

A képzéssel és az ötletpályázattal kapcsolatos bővebb információk a [www.romanidesign.hu](http://www.romanidesign.hu) oldalon olvashatók, illetve a pályázat kiírói nevében Varga Erika ad felvilágosítást a 06/30/258-9774 telefonszámon.